

กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน

Strategies for Proactive Buddhism Propagation of Thai Sangha in Present Time

พระครูโฆสิตสังขพิทักษ์ (Js:veก กาฐาน)

Phrakru Kosit Sanghapitak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus, Thailand

E-mali: kositsanghapitak@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน พบว่า การใช้วิธีการแบบสื่อสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นการเผยแผ่แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย การเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการเผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและจะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลาเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันให้มั่นคงเจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระสงฆ์ไทย

Abstract

This article aims to study the strategies for Buddhism propagation of Thai Sangha at present, found that, to use modern media methods applied Buddhism propaganda methods to propagate aggressively. It is understandable and accessible with the use of modern online media. The propagation should be proactive style, It had applied to different diversity society. The doctrine must be changed in any situation and does not adhere with original model, but it must be applied for appropriate situation that

happened as the social media online doctrine propagation, have network system of Thai Sangha and become Buddhism social network online such as people can study in everywhere and all time, that is the model of Buddhism propagation in the world for permanent progress.

Keywords: Strategies; Buddhism Propagation; Thai Sangha

1. บทนำ

ปัจจุบันพระพุทธศาสนามีอายุยาวนานกว่า 2556 ปี ผ่านกาลเวลามาตามลำดับ โดยเฉพาะในเรื่องของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีพัฒนาการมาตามลำดับเริ่มจากยุคแรกที่มีการเผยแผ่ศาสนาโดยวิธีปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” จากนั้นค่อยพัฒนาตามยุคสมัย เช่น จารึก พิมพ์หนังสือ จนกระทั่งปัจจุบัน มีคำสอนของพระพุทธศาสนาปรากฏบนโลกไซเบอร์มากขึ้น ในหลากหลายรูปแบบ แม้แต่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาก็มีพระไตรปิฎกฉบับออนไลน์ มีเว็บไซต์อธิบายคำสอนทางศาสนาเผยแผ่ทางอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธในปัจจุบันถูกบีบให้ปรับตัวเข้าหามวลชนเป็นศาสนาเพื่อมวลชนมากขึ้น การใช้สื่อที่ทันสมัยส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ในวงกว้าง คือ แม้จะมีประโยชน์มากแต่ก็มีโทษมหันต์ ดังจะเห็นได้จากข่าวเรื่องพฤติกรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ประพฤติไปในทางลบหรือแม้แต่การใช้สื่อเช่น เฟสบุ๊ค ที่ไม่เหมาะสมสร้างความเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก พระสงฆ์ยุคใหม่จึงต้องเริ่มเรียนรู้ปรับตัวและรู้เท่าทันอย่างมีสติ ควรพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส นำปัญหาพัฒนาด้วยสื่อสมัยใหม่

เพื่อที่วัดและพระสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันจะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสม มีความทันสมัย (PhramahaBoonthai Punyamano, 2016) เป็นความท้าทายของพระสงฆ์ยุคใหม่ในการที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบมิติที่ต้องทันกับยุคสมัยและเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะเผยแผ่สืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

2. หลักการในการเผยแผ่ตามหลักพระพุทธศาสนา

การเผยแผ่ คือ การทำให้ขยายออกไป การทำให้ขยายวงกว้างออกไป ทำให้แพร่หลายออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ มีหลักการใหญ่ๆ ดังนี้

1. หลักประโยชน์ 3 การประกาศพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้ง ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเธอ

ทั้งหลาย จงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่พหูชน เพื่อความสุขแก่พหูชน เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลางงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะอันบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง” (Tipitaka 4/2/40)

2. หลักไตรสิกขา หลักการที่สำคัญอีกประการคือ ไตรสิกขา คือ สิ่งที่เราเรียกว่าความงาม ในเบื้องต้น ได้แก่ ศีล งามในท่ามกลาง ได้แก่ สมาธิ งามในที่สุด ได้แก่ ปัญญา ปรากฏในพระดำรัสที่ส่งสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา รุ่นแรก ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังได้นั้น หลักนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมการปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ที่ตนพึงปรารถนา

3. ศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าถือหลักว่า มนุษย์เป็นผู้ฝึกได้ มนุษย์สามารถที่จะรู้ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้ เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญาของมนุษย์มากกว่ามองในแง่ความแตกต่างในด้านทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นหลักใหญ่หลักหนึ่ง การมองมนุษย์ทุกคนที่จิตใจ มากกว่ามองรูปลักษณ์ที่แสดงออกมาภายนอก อันจะนำไปสู่การรับฟังคำสอนและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พุทธวิธีในการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้านั้น ทรงใช้รูปแบบที่ต่างกัน เพื่อความสะดวกต่อการ

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรมของพระพุทธองค์ เบื้องต้นได้ทรงกำหนดรู้จากตัวของบุคคลที่กำลังรับฟังการสอน ถ้าหากว่าบุคคลมีระดับสติปัญญาน้อยพระองค์ก็จะใช้วิธีสอนธรรมอีกรูปแบบหนึ่งถ้าผู้มีสติปัญญาแก่กล้าแล้วก็จะปรับใช้อีกวิธีเพื่อประโยชน์แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงและวางรากฐานแก่พระสาวกได้เป็นแนวทางในประกาศธรรมของพระองค์ (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2006 : 19-20; cited in Phrakruyanapetcharat (Tewin Piyatussi), 2014 : 80-93)

วิธีการในการเผยแผ่ที่ถือว่าเป็นหลักสากลตามแนวทางของพระพุทธองค์ คือ

1. วิธีการที่ 1 อนุปวาโท ไม่ว่าจะร้ายใคร ไม่โจมตีใคร ไม่โจมตีศาสนาอื่น แต่ใช้ปัญญาบอกว่า พระพุทธศาสนาดีอย่างไร
2. วิธีการที่ 2 อนุปฆาโต ไม่ทำร้ายใคร ไม่ใช้กำลังเพื่อไปบังคับให้ใครเชื่อ ไม่ทำร้ายยึดหลักอหิงสาธรรม คือ ไม่เบียดเบียน ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผล จนกระทั่งผู้ฟังอยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
3. วิธีการที่ 3 ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร มีความสำรวมในศีลและมารยาทให้ดี
4. วิธีการที่ 4 มตตถนฺนุตา จ ภตตสฺมึ รู้จักประมาณในการรับประทาน รวมไปถึงการใช้สอย ปัจจัยสี่ จะได้เป็นทางมาแห่งความเคารพเลื่อมใสของผู้ได้พบเห็น
5. วิธีการที่ 5 ปนตถจ สยนาสนํ นังนอน ในที่สงบ นักปฏิบัติธรรมต้องรักความสงบ และรัก

ในการอยู่ในที่สงบ

6. วิธีการที่ 6 อธิจิตเต จ อายโค ประกอบความเพียรในอธิจิต ต้องหมั่นฝึกสมาธิ เพราะสมาธิ คือ แก่นของการได้บรรลุมรรคผล นิพพาน

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงคำนึงถึงการเผยแผ่ ถ้าพิจารณาจากวิธีการเบื้องต้น จะสอดคล้องและมีเนื้อหาสำคัญในการใช้เผยแผ่ ดังนี้

1. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม สอนจากสิ่งที่รู้เห็นได้ง่าย เข้าใจกันอยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่รู้ เห็นได้ยากหรือยังไม่เข้าใจ เช่น สอนหลักอริยสัจ 4 ทรงนำเอาทุกข์ เป็นตัวปัญหา ขึ้นแสดงก่อน เพราะเห็นได้ง่าย เข้าใจง่าย จากนั้น ก็สาวไปหาเหตุของทุกข์ แล้วโยงเข้าถึงการดับทุกข์ พร้อมบอกหนทางว่า จะดับทุกข์ได้อย่างไร

2. สอนลุ่มลึกลงตามลำดับ การสอนเรื่องจริงที่เคยรู้ ไปสู่เรื่องจริงที่ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน ได้แก่ สอนแบบอนุพุทธิกถา เป็นต้น โดยท่าน เปรียบเหมือนการเดินทางลงสู่ทะเล

3. สอนด้วยอุปกรณเสริม ยกเรื่องที่มา แสดงให้ดู เพื่อผู้ฟังเห็นด้วยตา ด้วยหู เช่น สอน พระนันทะ โดยทรงนำไปขมนางอัปสรที่สวยงาม เนื่องจากท่านเป็นคนรักสวยรักงาม

4. สอนตรงจุด ตรงประเด็น ไม่วกไปวน มาหรือสอนออกนอกเรื่อง

5. สอนแต่พอดีเท่าที่จำเป็น สิ่งที่เขาอยากรู้ ไม่ได้สอนทุกเรื่อง

6. สอนมีเหตุมีผล ผู้ฟังตรงเห็นจริงตามได้

7. สอนสิ่งที่มีความหมาย เป็นประโยชน์

มีสาระแก่ผู้ฟัง (Supannakul, 2014)

4. คุณสมบัติและคุณธรรมของนักเผยแผ่

พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบบียัดถือแนวทางในการเผยแผ่ธรรม คือ มีความประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ศรัทธาของเหล่าพุทธบริษัท มีคุณสมบัติที่ดีของผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของ กัลยาณมิตร ดังนั้น พระธรรมกถึกหรือพระสาวก ผู้เผยแผ่พุทธธรรมที่ดี จึงมีลักษณะคุณสมบัติ ซึ่งเป็นองค์ของกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ

1. บีโย คือ เป็นที่รัก เป็นที่พอใจ ในฐานะเป็นที่สบายสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

2. ครุ คือ เป็นที่เคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย

3. ภวานิโย คือ เป็นที่ยกย่อง ทรงคุณคือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกรบและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ

4. วตตา จ เป็นนักพูด รู้จักชี้แจง ให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. วจนกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว

6. คมภีรณจกถตตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำลึกซึ้งได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในฐานะ

คือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (Jao-Athikarn Chaichana Sukhavattano (Ritbunroeng), 2011) หลักการพื้นฐานในการเผยแพร่ธรรมของพระสาวกนั้น จะปฏิบัติตามแนวพุทธจริยา ที่ทรงเน้นข้อวัตรให้เป็นแบบอย่างในการสอนที่พระพุทธร่องค์ทรงใช้ และได้ผลสำเร็จเสมอมา (Department of Curriculum and Instruction Development, 2002 : 65)

คุณสมบัติภายนอกของผู้เผยแผ่หรือผู้สอน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและยอมปฏิบัติตามในคำสอนอย่างน่าอัศจรรย์ โดยผู้สอนพึงมีคุณสมบัติที่ปรากฏภายนอก และคุณสมบัติภายใน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา น้ำเสียง อากัปกริยา คือ การแสดงออกเคลื่อนไหว เป็นมารยาทที่งดงาม สังคมยอมรับเป็นเสน่ห์ ผูกมัดใจคน มีท่าทีสง่าผ่าเผย งามสง่าเยือกเย็น คุณสมบัติภายใน คือ คุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติและเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ถูกประเด็น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ได้รับความสุขความเจริญแก่ผู้ฟังเป็นที่ตั้งและมีจิตประกอบด้วยเมตตาธรรมเป็นหลัก ดังนี้

1. ปณิธาน ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งใจไว้ในใจของตนก่อนแสดงว่า จะกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิตหวังอนุเคราะห์ ไม่ใช่เพื่อหวังลาภสักการะและไม่แสดงธรรมกระทบใครให้เสียหาย หรือตำหนิตรงๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ

2. ปฏิสัมพันธ์ ความเข้าใจปัญญาแตกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบาย ย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฏิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

3. พหูสูต การคงแก่เรียน การได้ฟังมากจำได้ คล่องปาก เพ่งพินิจให้ขึ้นในใจของตนและสามารถขบคิดได้ด้วยทฤษฎี คือ เห็นตามได้ด้วยเหตุผลที่เป็นจริง

4. การรู้จักแสดงธรรมไปตามขั้นตอน การแสดงธรรมไปโดยคำนึงถึงภาวะของผู้ฟังเป็นหลัก โดยเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตา ไปจนถึงพิจารณาเห็นด้วยปัญญาภายในของตนได้แก่ เล่าเรื่องการให้ทานฟังก่อน ชี้แจงผลดีของการเป็นคนมีศีล มีความประพฤติเรียบร้อย ดึงมาจากนั้นก็เล่าเรื่องสวรรค์ คือความสุขใจให้ฟังถัดมา และโยงไปเรื่องโทษของกามที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์กายทุกข์ใจอยู่เนืองนี้ ข้อสุดท้าย ชี้แจงทางออกจากกามหรือทางออกจากทุกข์ โดยวิธีการสลัดทิ้งกามตัวอย่างคุณสมบัติของการเผยแผ่พระพุทธรศาสนาของพระสาวกในอดีต ตามความถนัดและความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือตามจริตของแต่ละรูป ดังนี้คือ

1. พระอัสสชิเถระ ท่านมีแนวทางการเผยแผ่ด้วยการใช้วิธีการสื่อสารทางอากาศาร่วมอินทรีย์ เพื่อสร้างศรัทธาให้แก่ผู้พบเห็น

2. พระสารีบุตร พระอัครสาวกเบื้องขวาผู้มีแนวทางการเผยแผ่ ด้วยการเริ่มต้นสนทนาเป็นจุดสำคัญ การเผยแผ่ได้มุ่งไปที่เนื้อหาสาระให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เผยแผ่ ไม่กระทบ

ตนและผู้อื่น ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่เสียดสีใคร ใช้ภาษาที่นุ่มนวล สละสลวย ไม่หยาบคาย ขวนให้สบายใจ ตั้งใจสอนโดยเคารพ

3. พระมหาโมคคัลลานะ พระอัครสาวกเบื้องซ้าย เดิมรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่แบบสนทนา บรรยาย ตอบปัญหา และใช้ฤทธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นความโดดเด่นที่แตกต่างไปจากพระสาวกรูปอื่น

4. พระมหากัสสปะเถระ พระผู้ทรงอุดมคุณ มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ การรักษาและธำรงไว้ซึ่งพุทธพจน์ ซึ่งสามารถรักษาคำสอนที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาไว้ได้

5. พระอานนท์เถระ พุทธอุปัฏฐากผู้มีความโดดเด่นที่แตกต่างไปจากพระเถระรูปอื่น เช่น เป็นผู้มีการบำเพ็ญสมาธิ นำเลื่อมใส ใฝ่ต่อการศึกษา ช่างคิด ช่างสังเกต ช่างถาม สุภาพอ่อนโยน รักการประหยัด มีจิตเมตตาต่อผู้อาพาธ มีรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ ทั้งวิธีการแสดงธรรม สนทนาธรรม ได้ตอบปัญหาธรรม สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งในพุทธธรรมอย่างถูกต้อง (Jao-Athikarn Chaichana Sukhavattano (Ritbunroeng), 2011)

สรุปว่า คุณสมบัติของนักเผยแผ่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์ควรยึดตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้าจนประสบความสำเร็จในการเผยแผ่ เป็นที่ยอมรับจากพุทธบริษัท ส่งผลทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้ ทำให้ผู้เขียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแผ่ และคุณสมบัติของการเป็นนักเผยแผ่ที่ดี ดังได้เห็นตัวอย่างของพระสาวกทั้งหลาย สมควรที่พระสงฆ์

ในสังคมยุคปัจจุบันจะได้ดำเนินรอยตามหลักการในการเผยแผ่ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับวิทยาการสมัยใหม่ที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ให้การเผยแผ่มีความทันสมัยทันต่อโลกอยู่เสมอ เป็นผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงสืบไป

5. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญและความเสื่อมของพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระสงฆ์ผู้เป็นนักเผยแผ่ ย่อมต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่หลัก ย่อมจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การนำธรรมะไปสู่ประชาชนที่เป็นพุทธบริษัท เพื่อให้เขาเหล่านั้นปฏิบัติเป็นสัมมาปฏิบัติ อันก่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและแก่สังคมโดยทั่วไป พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เรียกว่า “พระนักเทศน์, พระนักเผยแผ่, พระธรรมจาริก” โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันนี้ รูปแบบและวิธีการเทศนาต้องมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างสะดวกและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

พระนักเผยแผ่ของประเทศไทยในปัจจุบันมีการใช้วิธีการเผยแผ่ที่แตกต่างกันออกไปตามความถนัดของแต่ละท่าน เช่น กรณีของหลวงพ่อกุศลทาส เน้นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่ลึกซึ้ง ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ บางรูปเน้นการเผยแผ่พุทธธรรมอันเป็นหลักคิด

และแสดงธรรมจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก เช่น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) บางรูปเน้นการเผยแผ่หลักธรรมที่เป็นวิชาการ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) บางรูปเน้นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่เข้าใจง่าย เป็นหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานของศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมในสังคม เช่น พระราชาธรรมนิเทศ (พะยอม กลฺยาโณ) หรือ บางรูปเน้นการเผยแผ่หลักธรรมที่ง่ายๆ ต่อการดำเนินชีวิตผ่านทางสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต การเผยแผ่ธรรมโดยการทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ เช่น หลวงพ่ออลงกต วัดพระบาทน้ำพุ และการเผยแผ่ด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับธรรมชาติ อย่างเช่น พระมหาวิฑูริย์ วชิรเมธี เป็นต้น เราจะเห็นได้ว่าลักษณะการเผยแผ่นั้นจะเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้องค์กรปกครองทางคณะสงฆ์อาจถูกลดบทบาทความสำคัญลงไป

การเผยแผ่พุทธธรรมและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับพุทธศาสนิกชน นักเรียน นักศึกษา และลูกหลานไทยในยุคนี้ พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นบริบทหนึ่งของสังคม มีบทบาทสำคัญต่อพระพุทธศาสนา พระสงฆ์นักเผยแผ่จำต้องเพิ่มความใส่ใจในการแสวงหาความรู้ เพื่อการรู้เท่าทันความเป็นไปของโลก ความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการปฏิวัติทางการสื่อสารโดยเฉพาะทุกวันนี้ การสื่อสารได้เปิดกว้างหลายช่องทางหลากหลายรูปแบบ มีทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ พระสงฆ์

ในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น โดยจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชน เพราะงานเผยแผ่พุทธธรรมเป็นหัวใจหลักที่ทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง

6. พระสงฆ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในปัจจุบัน การสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังจำเป็น ต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลาอันเหมาะสมแก่ผู้ศึกษา (ผู้รับข้อมูลสารสนเทศ) และสะดวกในการผลิตการเผยแผ่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมาก และในวงกว้าง แต่ประชาชนบางคนยังมองพระสงฆ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่น่าสงสัยว่า อาจจะไม่ใช่ในการจัดทำเนื้อหาทางศาสนาอย่างเดียว พระสงฆ์บางกลุ่มหากไม่มีกฎระเบียบในการใช้อินเทอร์เน็ต อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย ดังนั้น คณะสงฆ์ควรมีองค์กรสนับสนุน ควบคุมดูแลการใช้อินเทอร์เน็ต เพราะมีแนวโน้มว่าวัดต่างๆ จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เพราะจำนวน

เว็บไซต์ของวัดเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนโดยในปีพ.ศ. 2549 มี 709 เว็บไซต์ แต่ปีพ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบันพบว่ามียัง 1,026 เว็บไซต์ (Supannakul, 2014)

โลกยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบอินเทอร์เน็ต จะเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาในอนาคต มนุษย์ในโลกปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องการพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตในการทำงาน และสนองความต้องการเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข แม้คำสอนทางศาสนาบางอย่างก็พยายามตีความและอธิบายด้วยเทคโนโลยีเพื่อให้เชื่อมโยงกับโลกแห่งวิทยาศาสตร์สภาพทั่วไปในโลกปัจจุบันนี้ ชาวสารข้อมูลมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ข้อมูลและข่าวสารแพร่กระจายไปในเวลาอันรวดเร็วครอบคลุมไปทั่วโลกทำให้โลกแคบลงเหมือนเป็นชุมชนเดียวกันเป็นหมู่บ้าน (Global Village) การเชื่อมโยงด้านสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาตนเองทำให้เข้าถึงแหล่งความรู้ที่ต้องการได้มากขึ้น เป็นระบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และเข้าถึงผู้คนได้มากที่สุด และเมื่อเป็นเช่นนี้ พระสงฆ์จึงควรนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พุทธศาสนา เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ เพราะสังคมสมัยปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์หรือศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีตที่ผ่านมา การเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่อ

อินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา

ดังนั้น พระสงฆ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลกภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านเครื่องมือต่างๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ พระสงฆ์ในประเทศไทยควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการเผยแผ่ให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก

7. กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสงฆ์ไทยปัจจุบันมีเป้าหมายเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้พุทธศาสนิกชนทุกเพศทุกวัยได้ทราบและนำไปประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้อยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน มุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความเป็นชาวพุทธสร้างความเชื่อมั่นและสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้น

กับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายมุ่งเน้นประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มาก โดยมีเป้าหมายการเผยแผ่เชิงรุกจำแนกไว้ 3 ด้านคือ

1. ด้านการศึกษา คือ เป็นการมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและรู้แจ้งอย่างแท้จริงโดยเฉพาะเรื่องไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักในการดำรงชีวิตอันได้แก่ สีลสิกขา คือ การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมการรักษากายวาจาและใจให้เรียบร้อยการประกอบสัมมาชีพและเกื้อกูลประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์โลก จิตตสิกขา คือ การฝึกอบรมจิตใจการพัฒนาจิตใจให้เจริญยิ่งขึ้นไปและปัญญาสิกขา คือ การศึกษาพิจารณาให้หาเหตุผลตามความเป็นจริงการรู้แจ้งเห็นจริงเป็นการศึกษาในระดับปัญญาเมื่อพุทธศาสนิกชนได้ศึกษาเรื่องไตรสิกขาอย่างแท้จริงแล้วจะทำให้วิถีการดำเนินชีวิตสามารถพัฒนาและเป็นไปอย่างสันติสุข

2. ด้านศาสนา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้ศาสนพิธีพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนารู้จักแบบแผนระเบียบวิธีการปฏิบัติตนทางพระพุทธศาสนา และเพื่อสร้างศาสนทายาทให้เกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนาอันจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและความยั่งยืนทางพระพุทธศาสนาสืบต่อไป อีกทั้งเพื่อเกื้อต่อพุทธศาสนิกต่างศาสนา ซึ่งสนใจในพระพุทธศาสนาสามารถเข้ามาศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันเป็นการสร้างความสมานฉันท์และสร้างสันติธรรมร่วมกันในสังคมบ้านเมืองและประเทศชาติ

3. ด้านวัฒนธรรม คือ ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีนั้น มีความสำคัญคู่กับวิถีการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชน ตั้งแต่อดีตและปัจจุบัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดความเชื่อค่านิยมและพฤติกรรมของคนในสังคม เป้าหมายการเผยแผ่เชิงรุกด้านวัฒนธรรมเป็นไปเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น คุณค่าของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ คุณค่าของวัตถุและโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนร่วมกันอนุรักษ์และทำนุบำรุงให้อยู่คู่กับพระพุทธศาสนาสืบต่อไป (Chabandi, Naresseni and Kalyanamitra, 2013 : 55-67)

ในการนำเสนอกลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยนั้น ผู้เขียนได้พยายามรวบรวมข้อมูลสำคัญจากการศึกษาทั้งประเด็นของพุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า และพระสาวกในสมัยพุทธกาล ผนวกกับวิธีการเผยแผ่ในช่วงหลังพุทธกาลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผสมผสานกับวิธีการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ ร่วมกับทฤษฎีใหม่ๆ คือการใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ให้รู้จักแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมให้ทุกฝ่ายยอมรับและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Phra Prakasit Arjarapari, 2013 : 159-182) เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป โดยนำเสนอองค์ความรู้ที่

จะใช้เป็นกลยุทธ์ในการเผยแผ่

การกำหนดกลยุทธ์ในการเผยแผ่เชิงรุก
มีดังนี้

1. ใช้การวิเคราะห์แบบสวอท (SWOT Analysis) โดยการหาจุดแข็ง (Strength) ของตนเองอยู่ตรงไหนในการเป็นนักเผยแผ่จุดอ่อน (Weakness) ซึ่งต้องหาโอกาสพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Opportunity) และรู้ว่าสิ่งที่คุกคาม (Threat) ของเราคืออะไร (Phra Dhammakosajarn (Prayoon Dhammacitto), 2003)

2. ใช้ทฤษฎี 4 ส. ประกอบด้วย 1) สัททัสสนา (แจ่มแจ้ง) คือพูดให้คนฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เหมือนเห็นกับตาตัวเอง 2) สมาทปนา (จูงใจ) ปลุกใจให้อยากรับธรรมไปปฏิบัติพูดที่ดีต้องทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธา 3) สมุเตชนา (แก้วักล้า) พูดให้กำลังใจด้วยการยกตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จ มาประกอบ 4) สัมปหังสนา (ร่าเริง) พูดแล้วไม่เครียดมีความสุขสนุกในการฟังคนพูดมีอารมณ์ขัน ยกนิทานมาประกอบในการพูดผู้ฟังเกิดความปิติในธรรม

3. ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจในฐานะเป็นที่สบาย และสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม 2) ครุ เป็นที่เคารพในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจ 3) ภวานิโย เป็นที่ยกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง 4) วตตัจจ เป็นนักพูดรู้จักชี้แจงให้เข้าใจรู้ว่าเมื่อไร ควรพูดอะไรอย่างไรเป็นที่ปรึกษาที่ดี 5) วจนกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาแนะนำวิพากษ์วิจารณ์ 6) คมกัริณจกถกต

ตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำลึกซึ้งได้สามารถอธิบาย เรื่องซับซ้อนให้เข้าใจได้ และ 7) โนจภูฐานานิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะคือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

4. การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่ พระพุทธศาสนามีเหตุปัจจัยในทางปฏิบัติดังนี้ 1) ความเข้าใจชัดเจนในหลักธรรมแห่งตน คือ ความรอบรู้ซึ่งเห็นจริงตามหลักการของพระพุทธศาสนา (P.A. Payutto cited in Somseen Chanawangsa, 2002 : 8) 2) ความรู้ในวิธีการสร้างเครือข่ายธรรมเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น สร้างความเข้าใจในวิธีการเผยแผ่ให้รู้จักวิเคราะห์ และรู้วิธีการเข้าถึงกลุ่มคนต่างๆ 3) มีคุณสมบัติ หรือคุณธรรมของผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) รู้จักใช้แก่นธรรมที่ดีที่เหมาะสมกับบุคคล และ 5) กระจายเครือข่ายองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กว้างด้วยการศึกษา (ปริยัติ) การประพฤติ (ปฏิบัติ) และการทำตนให้บริสุทธิ์เพื่อการพ้นทุกข์ (ปฏิเวธ) จะเห็นว่าสิ่งสำคัญในขั้นนี้นั้น คือ “การเข้าใจ และเข้าถึง”

5. การสร้างองค์ความรู้และการใช้สื่อ สมัยใหม่ในการสอนธรรม เพื่อให้เข้าถึง กระจาย เผยแพร่ ได้แบบรวดเร็ว กระชับ ฉับไว และสะดวก ในการศึกษาทุกที่ทุกเวลาเนื่องจากพระพุทธ ศาสนาอยู่ในสังคมโลกมานานหลายศตวรรษ ผ่านกาลเวลาที่มีความเจริญมาได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะการเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความ หลากหลายแตกต่างกันได้ ในยุคปัจจุบันเมื่อ เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก พระพุทธศาสนา หากดูผิวเผินจะขัดแย้งกับกระแสของเทคโนโลยี

เพราะเป็นลักษณะสังคมแบบทุนนิยมซึ่งมีความ
โลกเป็นหลัก แต่หากดูอีกด้านหนึ่งความเจริญทาง
เทคโนโลยีมิใช่ความเลวร้าย อยู่ที่ผู้ใช้ต่างหาก
ถ้าผู้ใช้มีภูมิด้านทานทางจิตที่มั่นคงแล้ว เทคโนโลยี
ก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนา
กระจายไปยังกลุ่มชนได้อีกมาก

แนวโน้มในอนาคตพระพุทธศาสนาก็ควร
ใช้ช่องทางเผยแผ่ให้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา
ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็น
เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์เต็มรูปแบบแล้ว
เราสามารถนำพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน
สังคมออนไลน์ได้ดังต่อไปนี้

1. การมีหลักคำสอนของพระพุทธ
ศาสนาในสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีการศึกษา
ค้นคว้าพระพุทธศาสนาผ่านระบบเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา เพียงแต่มีอุปกรณ์การเชื่อม
ต่อกับเครือข่ายเช่นคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์
มือถือเป็นต้น จึงเป็นโจทย์อย่างหนึ่งขององค์กร
พระสงฆ์ว่าจะทำอย่างไรให้หลักธรรมของพระพุทธ
ศาสนามีการเคลื่อนไหวอยู่ในระบบเครือข่ายได้
ตลอดเวลา อาจจะเป็นเสียงริงโทน ข้อความผ่าน
ผ่านมือ คำคมสุภาษิตของพระพุทธศาสนาต่างๆ
เช่น พุทธัง สรณังคัจฉามิ, นโมพุทธานายะ, อิติปิโส
ภควา อรหังสัมมา สัมพุทธโธ เป็นต้น หรือจะเป็น
พุทธสุภาษิตเช่น อดดาหิอดตโน นาโถ ตนแลเป็น
ที่พึ่งแห่งตน, กมมฺนา วตตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็น
ไปตามกรรม เป็นต้น

2. ทุกคนกำลังศึกษาพระพุทธศาสนา
โดยที่ผู้ศึกษาไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษาคำสอน
ของพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญอยู่สองระดับ

คือ ระดับโลกียะ คือ ชาวบ้านทั่วไปก็ศึกษาได้และ
ระดับโลกุตระเป็นธรรมะขั้นสูง เพื่อการหลุดพ้น
พระสงฆ์สามารถนำเสนอหลักธรรมง่ายๆ ที่ทุกคน
รับรู้ได้โดยไม่มีความรู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษาพระพุท
ศาสนา เช่น ทุกคนเป็นเศรษฐีได้ “ถ้าขยันหา
รักษาดี มีกัลยาณมิตร ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง”
ซึ่งมาจากภาษาบาลีในอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต
ความว่า

อฏฐาตา กมมเธเยเยสุ อปฺปมตฺโต วิชานวา
สมํกปฺเปติ ชีวิตํ สมภตฺตอฺนุรกฺขติ

(อง.อัฐก. 23/144/289)

หมายความว่า “คนหมั่นในการทำงาน
ไม่ประมาท จัดการงานเหมาะสมเลี้ยงชีพพอเหมาะ
รักษาทรัพย์ที่หามาได้” ถ้านำเสนอทั้งภาษาบาลี
และคำแปลภาษาไทยจะเป็นเนื้อหาที่ยาก แต่เมื่อนำ
มาย่อความก็จะเป็นสิ่งที่เข้าใจง่าย จนผู้รับสาร
ไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษาพระพุทธศาสนา

3. การให้บริการที่สามารถเปลี่ยนไป
ตามสถานการณ์ทั้งสถานที่อุปกรณ์ และปัจจัยทาง
กายภาพอื่นๆ เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่ในสื่อ
สังคมออนไลน์ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยน
ไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม
แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
เช่น มีการปาฐกถาธรรมทางอินเทอร์เน็ต มีการ
เผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก
ไลน์ เป็นต้น

เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนไป การเผยแผ่
พระพุทธศาสนาก็ต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม
และตามทันความเปลี่ยนแปลง จะทำให้กลายเป็น
เครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนา โดยไม่ได้กระทบ

ต่อหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด เพราะผู้รับสารสามารถเลือกรับสารได้ตามความสะดวก หรือหากมีข้อสงสัยในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาก็สามารถใช้โทรศัพท์มือถือเปิดดูทางเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในอนาคตควรมีหลายภาษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างทั่วถึง หากยังคิดว่าพระไตรปิฎกยังเป็นหลักคำสอนที่ยากแก่การทำความเข้าใจ องค์กรสงฆ์หรือคณะสงฆ์ก็ต้องหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภาษาให้ทันสมัยเหมาะสมแก่ยุคสมัยซึ่งการปรับปรุงมีได้ทำให้หลักธรรมดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ภาษาที่เหมาะสมกับคนในสื่อสังคมออนไลน์ควรเป็นข้อความที่สั้น กระชับ ง่าย เข้าใจได้ทันที เช่น “ทำดีไม่ต้องเดี๋ยว” ซึ่งก็มาจากภาษาบาลีในภทเทภทตสูตม มัชฌิมนิกาย อุปปิฏกสูตร (ม.อ. 14/527/348) ความว่า “อชเชวกิจจมาตปปี” ภาษาแปลตามพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยแปลว่า “พึงทำความเพียรเสียในวันนี้แหละ” ซึ่งถูกต้องตามลักษณะการถอดความจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย แต่อาจจะไม่คุ้นหูกับคนในยุคนี้ แต่ถ้านำมาปรับปรุงแปลใหม่จะทำให้ติดปากคนได้ง่าย (Phramaha Boonthai Punyamano, 2016) การประยุกต์มิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงมิใช่การทำให้คำสอนเป็นสัทธรรมปฏิรูปแต่ประการใด เพียงแต่ทำให้เหมาะสมกับยุคสมัยเท่านั้น

8. สรุป

การดำรงอยู่ซึ่งพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน

ของพระพุทธศาสนาอยู่อย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์หรือวิธีการในการเผยแผ่เพื่อให้งานเผยแผ่นั้นสำเร็จผล ดังนั้นพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องเผยแผ่หลักธรรมคำสอนแบบเชิงรุก โดยการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และให้ทันสมัยอยู่ทุกเมื่อจนเป็นที่ยอมรับของพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกว่า เป็นการเผยแผ่เชิงรุกอย่างแท้จริง ประเด็นที่ถือว่ามีสำคัญมากในยุคปัจจุบันที่ผู้เขียนได้ตระหนักว่า เป็นกลยุทธ์ที่จะขาดเสียมิได้นั้นคือ การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเผยแผ่ทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวางและมีกฎระเบียบที่ชัดเจน ก็จะทำให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถมีอยู่ในทุกที่ ทุกเวลา ทุกคนสามารถศึกษาพระพุทธศาสนาได้ทางอินเทอร์เน็ตหรือการเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือ นอกจากนั้น คณะสงฆ์สามารถถ่ายทอดสดการแสดงธรรม การประชุมองค์กรทางพระพุทธศาสนาไปทั่วโลก มีเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนาแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น มีองค์กรของคณะสงฆ์ไทยดูแลการใช้อินเทอร์เน็ต และมีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทย และจะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา สอดคล้องกับพระธรรมคุณข้อหนึ่งว่า “อกาลิโก” หมายถึงไม่ประกอบด้วยกาล คือ ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา บรรลุได้ทันที บรรลุเมื่อใดเห็นผลได้ทันที เป็นจริง

อยู่อย่างไรก็เป็นอย่างนั้นไม่จำกัดด้วยกาล ด้วยกาลเวลาอีกต่อไป ถือเป็นกาเผยแผ่
หากนำมาใช้ในการศึกษาก็จะกลายเป็นว่า พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันให้มั่นคงเจริญ
มีการศึกษาค้นคว้าพระศาสนาโดยไม่ถูกจำกัด รุ่งเรืองสืบไป

References

- Chanawangsa, S. (2002). The English Version First Published 2002 as an Article Entitled “What a true Buddhist Should Know about the Pali Canon” in *Manusya : Journal of Humanities* 4. Special Issue No. 4. Bangkok : S.R. Printing Mass Products, Co. Ltd.
- Department of Curriculum and Instruction Development. (2002). *The Management to Learning Buddhism*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao.
- Jao-Athikarn Chaichana Sukhavattano (Ritbunroeng). (2011). An Application of Dhamma for Proclaiming Buddhism of Thai Sangkha. *A Thesis of degree of Master of Arts (Buddhist Studies)*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Dhammakosajarn (Prayoon Dhammacitto). (2003). *Lecture : Training of Buddhist Missionaries Strategy for the Propagation of Buddhism, May 9th*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakruyanapetcharat (Tewin Piyatussi). (2014). Approach Strategies of Buddhist Proagation. *Journal of MCU Peace Studies*, 2(2), 80-93.
- Phramaha Boonthai Punyamano. (2016). *The Study of Buddhism in 21st century*. <http://www.phd.mbu.ac.th/index.php>. (Accessed 15 August 2015).
- Phramaha Prakasit Ajarapari. (2013). Harmony between Religions. *Journal of MCU Peace Studies*, 1(1), 159-182.

